

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto skupaj naprej . . . K 36—
pol leta 18—
četrt leta 9—
na mesec 3—

za Nemčijo:

celo leto naprej K 40—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej K 48—

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna.
Upravišče (spodaj, dvorišče levo). Knaflova ulica št. 5, telefon št. 85.

Izkušnja vnaša dan zvečer izpolni notranje in praznike.

Inserati se računajo po porabljenem prostoru in sicer: 1 mm visok, ter 54 mm širok prostor: enkrat po 12 vin., dvakrat po 11 vin., trikrat po 10 v. Poslano (enak prostor) 30 vin., narte in zahvale (enak prostor) 20 vin. Pri večjih insercijskih dogovorih.

Novi naročniki naj pošljejo naročnino vnaprej po nakazilu. Na samo pismene naročbe brez poslatve denarja se ne moremo nikakor ozirati.
„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

dostavljen na dom ali če se hoši ponj:

celo leto naprej K 32— | četrt leta 8—
pol leta 16— | na mesec 2-70

Posamezna številka velja 14 vinarjev

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5 (v l. nadst. levo), telefon št. 34.

Kakšno juho si kuha Seidler.

Dunaj, 23. januarja.

Današnji dunajski listi trobijo v en rog in so kar nori veselja, da je vlada tako energično nastopila proti Čehom — nemške stranke pa so očividno sprejele Seidlerjevo bojno napoved kot nov evangelij, ki jih je tako temeljito obseščil, da so v hipu pozabile vso svojo jezo in vse svoje grožnje proti vitezju Seidlerju, sklenile novo zvezo ter se očitno zopet etablirale kot zveste pokroviteljice kabineta.

To je edini »pozitivni« uspeh včerajšnjega Seidlerjevega nastopa za ministrskega predsednika. Seidlerjeve besede so pa na drugi strani rodile posledice, ki bodo sedanjemu šefu vlade pač kmalu vzbudile željo, da bi ne bil nikdar tako govoril, kakor je govoril včeraj. Poslanec dr. Rybář je v današnji seji z neizprosno logiko in ostrorog in so kar nori veselja, da je vlada tako energično nastopila proti Čehom — nemške stranke pa so očividno sprejele Seidlerjevo bojno napoved kot nov evangelij, ki jih je tako temeljito obseščil, da so v hipu pozabile vso svojo jezo in vse svoje grožnje proti vitezju Seidlerju, sklenile novo zvezo ter se očitno zopet etablirale kot zveste pokroviteljice kabineta.

On nas Jugoslovanih je gospod Seidler molčal, akoravno dobro vé (predsednik Jugoslovanskega kluba je to včeraj znova poudaril, da izključni vsak dvom), da smo s Čehi zvezani na življenje in smrt. Da se torej nad nas ni izrecno spravil, je na eni strani znak, kako malo resno je njegovo »prepričanje« o »protidržavnih« smereh češke politike, na drugi pa dokaz njegove popolne naivnosti. Kajti vse kaže, da nas Seidler ni hotel »žaliti«, ker upa na tihem, da mu bodo Jugoslovani direktno ali indirektno pomagali spraviti njegov nesrečni voz iz blata — vsaj pri proračunu!

Ministrski predsednik se bo kmalu na dejanjih prepričal, da se, žal, še ni ničesar naučil. Prepričal se bo on in vsak njegov naslednik, o katerem se bo pač kmalu zopet ugibalo po parlamentarnih kuluarjih.

Včerajšnji govor vitezja Seidlerja je na slovanske stranke vplival kot dober nauk in kot resno svarilo. Pokazal jim je znova, da je režim še vedno popolnoma v oblasti nemškega negativizma, da je vlada še vedno le izvrševalni organ vseh onih temnih sil, ki se danes (kako dolgo še?) z nepoboljšljivo kratkovidnostjo upirajo zmagujoči ideji narodne samoodločbe. Slovanske stranke so morda tokrat jasnejše spoznale, da je skrajni čas ustvariti enotno fronto v boju za pravice svojih narodov.

Poljski govornik Tetmajer se je danes med burnim odobravanjem slovanskih poslancev izrekel za bratsko vzajemnost slovanskih narodov. Najlepši, najuspešnejši odgovor ministrskemu predsedniku bi bila parlamentarna koalicijska slovanskih delegacij proti germanskemu bloku, katerega program je poslanec Tetmajer označil s Tacitom: Ubi Germani fuere, solitudine fecere...

Da, tudi Poljaki spoznavajo, da trka na njihove duri odločilna ura, da se treba končno izreči za oportunistično ali pa za čisto narodno politiko. Pogajanja v Brestu Litovskem so jim pokazala, kako daleč se pride z oportunističnim in tako vidimo danes, da se tudi poljska delegacija v avstrijskem dr-

žavnem zboru vrača na temelj neodvisne narodne politike. Poslanec Tetmajer je v svojem govoru razvil vsepoljski narodni program in v Poljskem klubu je bil podan predlog, da se poljska delegacija postavi definitivno na stališče zopetne združitve vsega poljskega narodnega ozemlja. Odločitev še ni padla, toda značilno je, da je predlog podan od obeh vodilnih skupin poljskega kluba, ljudske stranke in narodnih demokratov, ki imajo 32 od 79 glasov ter upajo, da se jim pridruži vsaj tudi

še socialni demokrati (8 glasov) in nekateri izven strank stoječi poslanci. Ako se Poljski klub izreče za vsepoljsko stališče, za nepotvorjeno izvedbo samoodločbe, potem je v eni vrsti z nami in Čehi in Ukrajinci in načrt slovenskega bloka postaja aktualen. Zbornica je danes debato prekinila do 29. t. m. Jutri se sestane zunanje-politični odsek avstrijske delegacije in slišali bomo grofa Czernina...

V naslednjem podajemo sejno poročilo.

Centralni državniki o položaju.

Czernin o mirovnih izglelih. — Hertling o mednarodnem položaju.

Dunaj, 24. januarja.

V odseku za zunanje zadeve avstrijske delegacije je zunanji minister grof Czernin podal podrobno in jasno sliko o raznih fazah dosedanjega poteka pogajanj v Brestu Litovskem ter izjavil iz njih one konkluzije, ki se mu zde resnične, logične in upravičene.

Kar se tiče počasnega poteka posvetovanj v Brestu Litovskem, je opozoril minister na velike težkoče, s katerimi je računati pri vsakem koraku. Minister je opisal te težave ter med drugim navedel kot vzrok teh težav javnost pogajanj v Brestu Litovskem. Minister je naglašal, da obstoja temelj »brez kompenzacij in brez aneksij« pri pogajanjih naprej in da on od tega temelja ne bo odstopil.

Od lanskega leta, ko sem razglasil to svoje stališče, sem neoporečno v častih pri Vsenemcih in vseh onih, ki posnemajo Vsenemce. Obenem me razglajajo za vojnega hujskača oni, ki hočejo mir za vsako ceno. Oboje mi ni bilo nikdar sitno. To dvojno psovnanje »mi je edino razvedrilo v tem resnem času. Izjavljam tu še enkrat, da ne zahtevam od Rusije nobenega kvadratnega metra in nobenega vinarja. Če se bo Rusija postavila na isto stališče, kakor to misli, bo prišlo do miru.

Minister je naglašal, da pri pogajanjih ne pride v poštev samo en kompacient, marveč štirje, in sicer Rusija, velika Ukrajina kot enotna sosedna država monarhije, Finska in Kavkazija. Z Ukrajino so pogajanja dospela že zelo daleč.

Zedinili smo se z Ukrajino na temelju načela brez aneksij in brez kompenzacij, in smo prišli v velikih potezih na jasno, da se morajo trgovski stiki z novo republiko znova obnoviti. Toda ravno pri tem smo naleteli na največje težkoče. Dočim stoji ukrajinska republika na stališču, da je popolnoma avtonomna in samostojna ter upravičena, samostoj. se z nami pogajati, stoji ruska delegacija na stališču, da meje napram Ukrajini še niso določene in da je vsled tega Petrograd upravičen, udeležiti se naših pogajanj z Ukrajino, pri čemur pa ukrajinski delegati ugovarjajo. Ta nejasnost ruskih notranjih razmer je bila vzrok velikega zavlačevanja. Pa prišli smo tudi preko tega in mislim, da bo sedaj pot prosta. Kako stoji zadeva danes, ne vem. Dobil sem danes od svojega zastopnika v Brestu Litovskem dve brzojavki. Glasita se:

Gospod Joffe je danes zvečer kot predsednik ruske delegacije poslal delegacijam štirih zavezniških držav cikularno pismo, v katerem naznanja, da je »delavska in kmetijska vlada ukrajinske republike« sklenila poslati svoje delegate v Brest Litovsk z naročilom, da naj se udeležijo mirovnih pogajanj kot zastopniki centralnega komiteja, vseukrajinskih delavskih, vojaških in kmetijskih svetov, toda v okviru ruske delegacije kot del delegacije. G. Joffe pripominja k temu sporočilu, da je pripravljen sprejeti te ukrajinske zastop-

nike v rusko delegacijo. Temu sporočilu je priložena kopija iz Harkova, datirane ter predsedniku ruske mirovne delegacije v Brestu Litovskem poslana izjave delavske in vojaške vlade ukrajinske republike, ki pravi, da je kijevska centralna vlada samo zastopnica posedujočih razredov in da torej ne more nastopati v imenu vsega ljudstva. Ukrajinska delavska in kmetijska vlada ne priznava ob njeni nenavzočnosti storjenih sklepov. Podpisana je ta izjava ukrajinske delavske in kmetijske vlade od V. M. Saharaja in D. G. Medvjedeva. Priložena je kopija tega sporočila in sporočilo g. Joffa, da sprejema to odposlanstvo v rusko delegacijo. Izjava g. Saharaja in Medvjedeva obsega med drugim te - le stavke: Generalnega tajništva ukrajinske centralne Rade ni nikakor mogoče priznati kot zastopstvo vsega ukrajinskega naroda. V imenu ukrajinskih delavskih in vojaških svetov izjavljamo kategorično, da ukrajinsko ljudstvo ne priznava sklepov, ki jih je generalno tajništvo storilo brez sporazuma z nami in da teh sklepov ni mogoče izvesti. V popolnem sporazumu s svetovom ljudskih komisarjev torej tudi z delegacijo ruske delavske in kmetijske vlade bomo v bodoče stopili v pogajanja z delegacijami štirizveze skupaj z rusko mirovno delegacijo. Pripomba: Ljudski komisar za ljudsko prosveto Vladimir Petrovič. Satonski je spotoma zbolel. Druga priloga legitimira pooblaščenca.

Grof Czernin je pripomnil k tem brzojavkam, da pomenijo vsekakor novo težkočo, ker se ne moremo in nečemo vmešavati v notranje zadeve Rusije.

Glede bodočnosti Poljske je nastala nova težkoča, ker se nečemo in ne moremo vmešavati v notranje zadeve Rusije. Če pa bo enkrat ta pot prosta, bodo premagane vse težkoče. V sporazumu z ukrajinsko republiko bomo določili, da veljajo stare meje med Avstro-Ogrsko in prejšnjo Rusijo tudi za nas in za Ukrajino. Meje Poljske še niso natančno določene. Mi od te nove države nečemo ničesar. Svobodno in brez vplivanja naj prebivalstvo Poljske odloča o svoji usodi. Jaz ne polagam nobenega posebnega pomena na obliko tega ljudskega glasovanja. Čim bolj gotovo bo kazalo ljudstvo voljo, tem ljubše mi bo, ker hočem le svobodno priklonitev Poljske. Poljsko vprašanje ne sme odložiti sklepa miru niti za en dan. Če bo Poljska po sklepu miru iskala zaslonbo pri nas, jo bomo radevolje sprejeli. Rad bi bil videl, če bi se bila mogla poljska vlada udeležiti mirovnih pogajanj, ker je po mojem mnenju Poljska samostojna država. Petrogradska vlada pa stoji na stališču, da današnja poljska vlada ni upravičena, govoriti v imenu svoje dežele, je ni pripoznala kot kompetentno zastopstvo dežele in zato smo to željo opustili, da ne pride zopet do konfliktu.

Druga težkoča je nesporazumljenje med našim nemškim zaveznikom in petrogradsko vlado glede razlage pravice samoodločbe ruskih narodov, namreč v onih pokrajinah, ki so zasedene od nemških čet. Tudi Nemčija stoji na stališču, da noče nasilnih pridobitev od Rusije, diferenca pa je dvojna:

1. Nemčija stoji na upravičenem stališču, da naj veljajo številni izrazi volje po samostojnosti in neodvisnosti s strani zakonodajnih korporacij občinskih zastopov itd. v okupiranih provincijah za provizorični temelj izraza ljudske volje, kar naj pozneje ljudski volum pritrji. Ruska vlada to stališče sedaj še odklanja, ker ne priznava obstoječim organom v Kurlandiji in Litevski pravice, govoriti v imenu teh provincij. Enako ne priznava te pravice poljskim zastopstvom.

2.) Diferenca obstoja v tem, da zahteva Rusija, da se vrši to ljudsko glasovanje, ko bodo vse nemške čete in vsi nemški upravni organi zapustili zasedene provincije, dočim naglašava Nemčija, da bi tako do skrajnih konsekvenc izvršeno evakuiranje ustvarilo prazen prostor, kar bi nepreklicno povzročilo popolno anarhijo in največjo bedo. Izjaviti moram tu, da je vse, kar omogoča danes v okupiranih provincijah, državno življenje, nemška posest. Železnice, pošta, telegraf, velike industrije, pa tudi ves upravni aparat so v nemških rokah. Nenadna odstranitev vsega tega aparata bi v resnici ustvarila položaj, ki je praktično nevzdržljiv. V obeh vprašanjih je treba najti sredno pot. Te difference po mojem mnenju niso dovolj velike, da bi se pogajanja morala pretrgati.

Če smo enkrat sklenili z Rusijo mir, nismo več daleč od splošnega miru.

Minister je govoril nato o Wilsonovi noti, ki jo smatra kot mirovni predlog. Od 14 točk Wilsonove note moremo kratkoma pritrjati večini. V velikih principih soglašamo z Zedinjenimi državami in naše naziranje se v konkretnih vojnih vprašanjih približuje. Ker sta Avstro-Ogrska na eni in Zedinj. države ameriške na drugi strani oni dve vele-sili med sovražnimi državnimi skupinami, katerih interesi so si najmanj nasprotni, je upravičeno pretresati, ali ne bi mogel ravno razgovor med tema dvema državama tvoriti izhodišče za spravi-ljivi razgovor med vsemi onimi državami, ki še niso nastopile v razgovor o miru.

Prehajajoč na podrobnosti, izjava, da bo Avstro-Ogrska, v kolikor se tičejo Wilsonovi predlogi zaveznikov monarhije, brezpogojno zastopala interese zaveznikov enako kakor svoje lastne.

Kar se tiče nasvetov, kako kako moramo vladati pri nas v državi, jih moramo vljudo, a odločno odkloniti. V Avstriji imamo parlament, splošne, enake, direktne in tajne pravice. Ni ga na svetu bolj demokratičnega parlamenta in ta parlament skupaj z ostalimi ustavno upravičenimi faktorji ima edini pravico odločati o notranjih zadevah Avstrije. Govorim samo o Avstriji, ker v avstrijski delegaciji ne govorim o notranjih zadevah ogrske države. Tega bi ne smatral za ustavni. Mi se tudi ne vmešavamo v ameriške zadeve, enako malo pa želimo inozemsko varuštvo katerekoli tuje države. Govornik govori nato o raznih točkah Wilsonovih predlogov.

Kar se tiče Italije, Srbije, Rumunije in Črne gore, pravigovornik, morem le ponoviti stališče, katero sem izrazil že v ogrski delegaciji: Branim se nastopati kot asekuranca za sovražne vojne aventure. Branim se dati našim sovražnikom, ki vztrajajo trdovratno na stališču boja do končne zmage enostransko koncesije, ki bi ustvarile pre-judic ter dale sovražnikom prednost, da morejo vojno relativno brez rizika za-

vleči v neskončnost. Naj bi gospod Wilson porabil veliki vpliv, ki ga ima brez dvoma na vse svoje zaveznike za to, da tudi oni sporoče pogoje, pod katerimi so pripravljeni govoriti, potem bo imel velikansko zaslugo, da je omogočil splošno mirovna pogajanja. Enako odkrito in jasno bom govoril tudi napram onim, ki bodo hoteli sami govoriti.

Popolnoma samoočisti umevno je, da čas, kako dolgo bo trajala vojna, ne bo ostal brez vpliva na tozadevne razmere. Če enkrat sem izjavil, da je Italija za to najboljši vzgled. Italija je imela pred vojno priliko, da brez strela dobi velike pokrajinske pridobitve. Odklonila je to. Vstopila je v vojno, izgubila je na 100.000 mrtvih, milijarde vojnih stroškov je uničeni vrednosti, nakopala je lastnemu prebivalstvu bedo in pomankanje in vse to, da je izgubila, kar bi bila nekdanj mogla dobiti.

Javna tajnost je, da smo pripadniki misli, da naj se ustanovi poljska država, ki naj bi obsegala vse nedvomno od poljskega prebivalstva obljubene pokrajine. Tudi o tej točki bi se z Wilsonom najbrže kmalu sporazumeli. In če zahteva predsednik splošno zvezo narodov, gotovo ne bo naletel nikjer v naši monarhiji na odpor.

In sedaj, gospoda moja, — je izjavil minister nadalje, — se bližam koncu. Ta konec pa je morda najvažnejši, kar imam sploh povedati. Delam za mir z Ukrajino in s Petrogradom. Mir s Petrogradom ne izpreminja našega definitivnega položaja prav ničesar. Nikjer ne stoji avstro-ogrsko četo proti petrogradski vladi. Izvzati iz Petrograda ni mogoče ničesar, ker mesto samo nima ničesar, kakor revolucijo in anarhijo, eksportno blago, ki biga boljše, ki morda radi eksportirali, čigar sprejetje pa moram vljudo odkloniti. Kljub temu hočem tudi mir s Petrogradom, ker nas približa splošnemu miru, kakor vsak sklep miru. Drugače je stvar z Ukrajino. Ukrajina ima za-loge živil, ki jih bo eksportirala, če se bomo v kupčiji pobotali. Skrb za živila je že danes svetovna skrba. Povsod pri naših nasprotnikih, pa tudi v ne-vtrajnih državah, igra odlično vlogo. Jaz hočem mir z onimi ruskimi državami, ki razpolagajo z eksportno množico živil, da pomagamo našemu prebivalstvu. Toda jaz poznam svojo dolžnost in moja dolžnost mi narekuje, da poskusim vse, da olajšam bednemu prebivalstvu pomankanje, katero morajo nositi. In zato se ne bom morda iz kake histerične nervoznosti, da bi prinesel mir par dni prej ali celo par tednov prej, odrekel tej ugodnosti za naše prebivalstvo. Tak mir zahteva časa. Čez noč se to ne da napraviti. Pri mirovnem sklepu se mora določiti, ali bo ruski sopogodbenik dobavljati in kaj bo dobavljati in kako. To pa zato, ker želi Ukrajina tudi s svoje strani skleniti dobave, ne po sklepu miru, marveč ob sklepu miru, in ker hoče izvedeti za protiuslugo, s katero hočemo te dobave kompenzirati.

Povedal sem Vam že, da se nejasne razmere v tej na novo nastali državi velika težkoča ter povzročajo naravno zavlačevanje pogajanj. Če me napadete v hrbtu, če me prisilite, da sklenem prenačleno, ne bomo imeli nobenih gospodarskih dobrot iz sklepa miru. Če vzbudite pri naših današnjih nasprotnikih napačni vtisk, da moramo za vsako ceno in takoj skleniti, ne dobimo nobenega centa živil in uspeha več ali manj platoničen. Sedaj nikakor ne gre več v prvi vrsti za končanje vojne na ukrajinski fronti. Po človeškem računu je vojna sploh že končana, ker niti mi, niti Ukrajinci nimajo namena nadaljevati vojne, in ker smo se zedinili na temelju »brez aneksij«.

Ne gre, in to naglašam v drugo, — ne za »imperijalistične«, ne za aneksijonistične načrte in namene; gre za to, da zagotovimo svojemu prebivalstvu

paslužno plačilo za stanovitno vztrajanje ter da mu pridobimo ona živila, ki jih bo rado sprejelo. Naši nasprotniki danes računajo in natančno opazujejo, ali me boste vi spravili v neprijeten položaj, da se moram vdati sili, ali ne. Če si hočete pokvariti mir, če se hočete odpovedati prejemku žita, potem je ločeno, če pritiskate na mene z govori, sklepi, stavkami in demonstracijami. Tisočkrat ni res, da smo v položaju, da bi rajši danes sklenili slab mir brez gospodarskih ugodnosti, kakor jutri dober mir z gospodarskimi ugodnostmi. Živilske težkoče v zadnji instanci ne odgovarjajo pomanjkanju živil, marveč so posledica transportnih in organizacijskih kriz, ki se bodo končale.

Če vztrajamo v zaledju stavke, se gibate v neprestanem krogu: Stavke povečujejo in postružujejo omenjene krize ter otežkočajo dovoz živil in premoaga. S tem si režete sami v svoje lastno meso in vsi oni, ki mislijo, da taka sredstva pospešujejo mir, se strašno motijo. Baje se v monarhiji razširila vest, da vlada ne stoji daleč od stavke, ki se je izvršila. Prepustim tem ljudem, da si izbero, ali hočejo veljati za zločinske obrekovalce ali za norce. Če bi imeli vlado, ki hoče drugačen mir, kakor mi tlačnega dela vsega prebivalstva, če bi imeli vlado, ki iz zavojeljskih namenov podaljšuje vojno, potem bi bil razumljiv boj zaledju proti vladi z njegovega stališča. Ker pa hoče vlada prav isto, kakor večina v monarhiji, to je, da skoraj doseže časten mir brez aneksionističnih ciljev, je norost, če jo napadate v hrbtni, če jo ovirate in motite. Oni, ki to store, se ne bojujejo proti vladi, oni se bojujejo, kakor slepci, proti narodu, katerim hočejo baje pomagati, in proti sebi samim. Vi, gospoda moja, nimate samo pravice, vi imate tudi dolžnost do izbire: Ali mi zaupate, da nadaljujem mirovna pogajanja, — potem mi morate pomagati; ali pa nimate zaupanja, — potem me morate strmoljaviti. Prepričan sem, da imam za seboj večino ogrske delegacije. Ogrski odsek mi je izrekel zaupanje. Če je to isto tu dvomljivo, si predstavljate jasno položaj: Stavilo se bo vprašanje zaupanja in če bom imel večino proti sebi, bom izvajal iz tega takoj konsekvence. Veselje vseh onih, ki me hočejo odstraniti s tega mesta, bo potem še vedno mnogo manjše, kakor moje lastno veselje. Nič me ne drži na tem mestu, kakor čut dolžnosti, da ostanem tako dolgo, kakor uživam zaupanje cesarja in večine delegacij. Pravi vojak ne dezertira v uri nevarnosti. Noben zunanji minister pa ne more voditi pogajanj tako dalekosežnega pomena, če ne vé on sam in ves svet, da ga drži zaupanje večine ustavnih korporacij. Gre za vse. Ali zaupate, ali ne zaupate, pomagati mi morate ali pa me strmoljaviti; tretje možnosti ni. Končal sem.

Govor zunanjega ministra je bil sprejet na več točkah in na koncu z živahnim, dolgotrajnim odobravanjem.

Izjave strank.

Za zunanjim ministrom je govoril dr. Waldner, izražajoč polno zaupanje zunanjemu ministru glede načina njegovega mirovnega posredovanja, zlasti se mu še zahvaljuje za povdarjano skupno delovanje z nemškimi zavezniki.

Dr. Stransky zahteva, da se ima izvesti tudi pri nas z ruske strani postavljeni princip razpravljanja od naroda do naroda in označa za najvažnejše vprašanje delegacije, da se preišče vprašanje krivde v sedanji vojni. Govori obširneje o jugoslovanskem problemu in našem vedenju napram Srbiji pred vojno in meni, da more biti odpravljena velikosrbska propaganda samo z vzpostavitev velikosrbske, srbohrvatske, jugoslovanske države in grof Czernin naj dela na uresničenje te misli. Ako bi ne bilo trozveze, bi morda nikdar ne bilo prišlo do vojne z Italijo. Grof Berchtold je bil postavil Italijo pred fait accompli in razvil se je vprašanje kompenzacije. Cesarju Francu Jožefu se ni slabo svetovalo, ko je izjavil, da je pripravljen odstopiti Trentin in italijansko ozemlje ob Soči. Vpraša, kako se da dogovor, ki se je tikel Trsta in italijanskih manjšin, ki imajo ostati v Avstriji, združiti s principom grofa Czernina, da tuja država ne sme zahtevati vmešavanja v razmere druge države. Dogovor glede tržaškega občinskega štatuta je kabinetno delo avstrijske diplomacije. Trst ni nikako italijansko, ampak poitalijančeno slovensko mesto, katerega avtonomna občinska ustava ni ugodna slovenski manjšini. Niso se izognili intervencije druge države, da se ima tudi ta štatut, in sicer z garancijo Nemčije, nadomestiti z novim, ki jamči nadmočje italijanskega elementa. Glede poljskega vprašanja zahteva naznanilo vzrokov, zakaj se ni upoštevala volja poljskega naroda, da se ima Galicija pridružiti poljski državi. Čehi vidijo, da je prišel trenutek za preobrazitev države v federacijo svobodnih suverenih držav. Dokler zunanji minister ne sprejme načela, da vlade dobivajo svojo moč po soglasju vladanih, so vse njegove besede popolnoma brez pomena. Dokler grof Czernin ne sprejme končno stališča, da se zajamči samoodločilna prava

vica narodov pod mednarodno kontrolo z mirovnimi konferencami, se ne sme čuditi, ako Čehi ne zaupajo njegovi politiki.

V večerni odsekovi seji je Dazsynski hvalil postopanje zunanjega ministra in oporekal trditvi, da hočejo soc. demokratje prisiliti ministra k slabemu ali prenapetemu miru in zavračal mnenje, da je gibanje zadnjih dni ententno hujšakaško gibanje. Poziva ministra, da se postavi proti načrtu odtrganja poljskega ozemlja od nove poljske države in zahteva zastopstvo Poljakov pri razpravi.

Dr. Ellenbogen izjavlja, da socialni demokratje zahtevajo, da se grof Czernin odmakne na razumljiv način od načrtov nemških aneksionistov in jim odločno pokaži svoje stališče. Socialni demokratje zaupajo ministru, da hoče mir pošteno in ga bodo podpirali pri tem. Dovolitev budgeta pa bi pomenila odobravanje sistema, za to pa nimajo socialni demokratje nikakega poudara. Dr. Korošec govori o pasusu v ministrovem govoru o Wilsonovem programu in ugovarja imenom Jugoslovanih trditvi, da ustavne naprave monarhije morejo služiti svobodnemu razvijanju naroda. Narodom naj se samoodločilna pravica ne odreče ravno v interesu splošnega miru. On in njegovi tovariši želijo, da se izreče vsi zavezniki za mir brez aneksij in pripoznajo samoodločilno pravico narodov za razprave v Brestu Litovskem, ker polagalo veliko važnost na to, da se pride do miru z Rusijo, kateri mir smatrajo za prvi korak k splošnemu miru. Nadalje se dotika aprovizacijskih razmer v južnih deželah in končno izjavlja, da odsek bo votiral ministru zahtevano zaupanje ali minister naj ima pred očmi dejstvo, da mu vzprie sestave delegacije, v kateri Slovani niso primerno zastopani, ni s tem izreklo zaupanje tudi prebivalstvo. Jugoslovani ne morejo votirati zaupanja zunanjemu ministru. — Prihodnja seja v petek ob 10. uri.

Nemški kancler o položaju.

V glavnem odseku nemškega državnega zbora je včeraj podal nemški državni kancler grof Hertling svoje poročilo o mednarodnem položaju. Iz njegovega govora navajamo najvažnejše odstavke. Uvodoma omenja kritične situacije začetkom januarja ter dejstvo, da so se pogajanja zopet pričela in nadaljevala. Kakor grof Czernin, tako naglašata tudi grof Hertling težkoče pri pogajanjih. Kljub temu je prepričan, da bo mogoče tudi z rusko delegacijo v Brestu Litovskem sporazum. Ugodno potekajo pogajanja z zastopniki Ukrajine. Tudi tu se niso odstranile vse težkoče, upati pa je na ugoden uspeh, zlasti kar se tiče gospodarske strani pogajanj. Ker se do 4. januarja ob 10. dopoldne ententa ni pridružila mirovnim pogajanjem, je bila odprta pot za separatna pogajanja z Rusijo. Medtem pa so bili sovražniki označili svoje stališče, dne 5. januarja angleški minister Lloyd George, dne 6. januarja ameriški predsednik Wilson. Lloyd George ne zabavlja več, vendar v njegovem govoru ne vidim resne volje za mir, niti ne prijaznega mišljenja. Resnično pravi, da ne namerava Nemčije uničiti, vendar pa iz vseh njegovih izjavaj spoznavam, da smatra Nemčijo za krivo vojne in za zmožno vseh mogočih zločinov. Zavračajoč vse mogoče očitke, govori državni kancler o zvezi med Nemčijo in Avstro-Ogrsko, ki ima samo obramben značaj. Spominja se historičnega razvoja vprašanja Alzacije - Lotariške ter se obrne nato do predsednika Wilsona.

Tudi predsednik Wilson govori danes drugače, kakor je govoril prej. Danes ne govori več o pritisku avtoritativne vlade na nemški narod in tudi svoje napade na dinastijo Hohenzollern je opustil. Državni kancler govori nato o posameznih točkah Wilsonovega mirovnega programa.

Glede prve točke, da naj se ne sklepajo več tajne mednarodne pogodbe, pravi, da more ravno Nemčija to točko najprej in popolnoma odkritosrečno sprejeti. Defenzivna zveza z Avstro-Ogrsko je bila od leta 1889. vsemu svetu znana. Ofenzivne zveze med sovražnimi državami pa je odkrila šele objava ruskih tajnih pogodb. Tudi pogajanja v Brestu Litovskem dokazujejo, da se Nemčija ne straši javnosti.

V drugi točki zahteva Wilson svobodo morja, kar je tudi Nemčija smatrala vedno kot eno prvih in najvažnejših zahtev za bodočnost. Treba bi bilo, da bi v bodoče odpadla tudi močno utrjena oporišča na važnih mednarodnih prometnih cestah, kakor jih ima Anglija v Gibraltarju, na Malti, v Atenah, v Hongkongu, na Falklandskih otokih in drugod.

V tretji točki zahteva odstranitev vseh gospodarskih ovir. Tudi to točko more Nemčija sprejeti. Ker je proti gospodarski vojni, ki bi bila neizogiben vzrok nadaljnjih vojen.

Za utesnitve oborožanja v točki 4. govori finančni položaj vseh evropskih držav, torej bo tudi Nemčija morala s tem računati.

K peti točki zahteva ureditev kolonijalnih sporov in zahtev. Tu bo nekaj težav. Vsekakor mislim, da lahko prepustimo prvi odgovor največji kolonijalni državi Angliji, kako se bo sporazumela glede te točke s svojimi zavezniki. Če zahtevajo brezpogojno tudi od nas revizijo svetovnega kolonijalnega imetja, se bo pač o tej pravnici točki moralo svoj čas govoriti.

Šesta točka zahteva izpraznitve ruskih pokrajin. Ker so entente države odklonile, pridružiti se tekom roka, danega jim od centralnih držav in Rusije, moram v imenu centralnih držav odkloniti naknadno vmešavanje. Tu stojimo pred vprašanji, ki se tičejo edino Rusije in centralnih držav. Upam, da se bo po priznanju samoodločbe zapadnih obmejnih narodov posrečilo priti do dobrega razmerja tako s temi narodi bivšega ruskega carstva, kakor tudi z ostalo Rusijo.

Sedma točka govori o belgijskem vprašanju. Moj prednik je opetovano izjavil, da ni bila v nobenem trenutku vojne točka programa nemške politike nasilna priklonitev Belgije Nemčiji. Belgijsko vprašanje spada v kompleks onih vprašanj, katerih podrobnosti bo treba v mirovnih pogajanjih urediti. Dokler se ne postavijo naši nasprotniki brez pridržka na stališče, da more tvoriti nedotakljivost pokrajin zaveznikov edino podlaga za mirovna pogajanja, moram vztrajati na dosedanjem svojem stališču ter odklanjati razgovor o belgijski zadevi pred drugimi zadevami.

Osma točka zahteva osvoboditev francoskega teritorija. Okupirani deli Francoske so dragocena zastava v naših rokah. Tudi tu ne tvorim nasilna priklonitev dela uradne nemške politike. Pogoji in način izpraznitve se morejo dognati med Nemčijo in Francosko. Naglašati pa moram še enkrat izrečno, da ne more biti nikdar govor o odstopu državnih pokrajin. Teh dežel, ki so se dosedaj vedno bolj pridružile nemstvu, ki so se v naše veselje gospodarsko vedno bolj razvijale in kjer govori 97 1/2% nemški materni jezik, si ne bomo dali od svojih sovražnikov z nobenimi lepimi besedami več iztrgati.

Wilsonove točke 9., 10. in 11. govore o italijanskih mejah in o bodočnosti balkanskih držav, kar tvori politični interes predvsem Avstro-Ogrske. Kjer gre za nemške interese, jih bomo z vsjo odločnostjo branili. Prepustim pa odgovor na te predloge v prvi vrsti zunanjemu ministru avstro-ogrsko monarhije. Zveza z bratsko donavsko državo je središče naše današnje politike in mora ostati smer za bodočnost. Bojno bratstvo, ki se je v vojni tako sijajno izkazalo, mora imeti svoj učinek tudi v miru. Tako bomo tudi mi vse storili, da se doseže za Avstro-Ogrsko mir, ki upošteva upravičene zahteve te monarhije.

Točka 12. se tiče Turčije. Tudi glede te točke prepustim turškim državnikom prednost. Nedotakljivost Turčije in zagotavljanje glavnega mesta, kar je v ozki zvezi z vprašanjem morskih ožin, tvori tudi važne življenjske interese nemške države.

Točka 13. govori o Poljski. Ne ententa, marveč Nemčija in Avstro-Ogrska sta osvobodili Poljsko izpod carskega režima. Zato naj bo prepusteno tudi Nemčiji in Avstro-Ogrski, da se zedinita glede bodoče oblike te dežele. V tem pogledu se vrše pogajanja. Zadnja točka zadeva zvezo narodov. Vse moje delovanje ima namen, v bodočnosti delovati na to, da se prepreči možnost vojen in omogoči harmonično sodelovanje narodov. Če se bo izkazalo, da se zveza narodov ustanovi res v popolni pravičnosti in če bodo vsa vprašanja zadovoljivo rešena, potem se bo carska vlada bavila tudi z vprašanjem takih zvez.

Končno moram še enkrat vprašati, ali vidimo v sovražnih govorih resnično voljo za mir. Ti govori vsebujejo gotove temelje za splošni svetovni mir, ki jih odobravamo tudi mi in ki bi mogli tvoriti izhodišča in cilji pogajanj. Kjer pa govor o konkretnih točkah, pogrešamo mirovno voljo. Nasprotniki hočejo Nemčijo uničiti, škilijo pa po delih naše države in držav naših zaveznikov. Govore s spoštovanjem o nas, pravijo pa obenem, da smo mi krivi in da se moramo pokoriti in obljubiti poboljšanje. Tako govori le oni, ki tolmači naše prejšnje mirovne ponudbe kot znamenje slabosti. Resnični položaj pa je ta: Naš vojaški položaj ni bil nikdar ugodnejši kakor danes, naši vojskovodje zro z nezmanjšanim zaupanjem v zmago v bodočnost. Vso armado, častnike in moštvo, navdaja zmazoslavje. Zato naj sovražniki, če resnično žele mir, revdirajo svoj program. Če to store in pridejo z novimi predlogi, se bomo z njimi resno bavili. Naš cilj je, obnovitev trajnega, splošnega miru. Tega cilja pa ne moremo doseči, dokler ne zagotovimo nedotakljivost Nemčije, varovanje njenih življenjskih interesov in časti svoje domovine. Tako dolgo bomo čakali. O cilju smo vsi edini, o načinu smo lahko različnega mnenja. Toda to nesporazumljenje moramo potlačiti, ne smemo se pripraviti zaradi formul ter moramo preko nasprotstev strank vedno imeti pred očmi samo blagor domovine.

Govor pos. drja Rybářa.

Staro ustavno načelo je, da se o seba vladarjeva ne sme vlačiti v debato. Vlada je nedotakljiva in neodgovorna. Odgovornost nosi vlada; osebo vladarjevo pa mora varovati. Tega načela se drže v tej hiši vsi govorniki vseh strank, ne pa vlada. (Pritjevanje.) Če minister zagazi v zagato, da ne more naprej, pa krije svojo zadrego s cesarjevo avtoriteto. Tako se je zgodilo pri nas včeraj. Minister se je skliceval na najvišje poverjenje. Isto je storil dr. Wekerle na Ogrskem pred nekaj tedni. Nasproti našim legalnim

stremljenjem se je skliceval na avtoriteto cesarjevo in označil naše težnje kot državne nevarne. To je strahopetnost. (Tako je!) Zakaj ravna vlada tako? Najprej izraža s tem svoje nezaupanje na lastno moč in lastno avtoriteto. Tako ravnanje ni samo neustavno, ampak tudi nevarno. Parlamentarci znajo ločiti med nerodnostjo ministrov in osebo vladarjevo, med ljudstvom zna pa to roditi slabe sode.

Stvar ima pa še drugo plat, ki jo hočem pojasniti na podlagi sodniškega slučaja iz svoje prakse. Slovenski kmet s Krasa je bil tožen žaljenja Velikanstva. Kraševci so sicer malo robati, a v patriotizmu ne zaostajajo za nikomer. Kako je torej prišlo do tega? Kmet je sedel v gostilni v družbi drugega kmeta. Pri drugi mizi so sedeli tri osebe: praktikant pri davčnem uradu in dva gospoda približno enake stopnje. Kmetu je stopilo vino v glavo in je postal precej glasen. Uradnike je to motilo in so rekli krčmarju, naj spravi kmeta vun. To se je zgodilo. Kmet je od zunaj pričel razjarjen zabavljati onim trem uradnim osebam. Tedaj se je vzbudila v davčnem praktikantu zavest državne avtoritete in je vprašal kmeta: »Ali veste, kdo sem?« »Meni nič mari,« reče kmet in dostavi še krepek izraz. »Ali ne vidite, čigavo kapo nosim?« Isti odgovor. »Ali Vas cesar nič ne briga? Ali veljajo Vaše besede tudi cesarju?« »Tudi,« — Kdo je sedaj kriv razžaljenja Velikanstva, tisti, ki je drugega takorekoč potegnil za jezik, ali tisti, ki je govoril? (Živahni medklici.) Sodni dvor je moral sicer kmeta obsoditi, a obsodil ga je na najmanjšo kazen, ki je mogoča, zraven pa dal tudi davčnemu praktikantu zaslužno lekcijo.

Podobno je tudi tukaj. Krijejo se za cesarjem, da pada blato, namenjeno njim, na cesarja. Potem pa pravijo: »Vidite jih, kako zavajajo ljudstvo k protidinstičnemu mišljenju!« (Tako je!)

A minister se moti, če misli, da gremo na ta lim. V resnici ni padla v debati nobena beseda proti cesarju in tudi ne bo. To iz dveh vzrokov. Prvič imamo dovolj ustavnega čuta, ki ga pogrešamo pri ministrih to in onostran Litve, ki nam prepoveduje, delati cesarja odgovornega za napake njegovih svetovalcev. Drugi vzrok je osebnega značaja. Poznamo našega cesarja. Vemo, da ga navdajajo dobri nameni in da ima le nesrečno roko pri izbiri svetovalcev. Ista nesreča je spremljala pokojnega cesarja od 18. leta do smrti.

Cesar ostane za nas izven debate. Pač pa hočemo odgovoriti vladi in nasprotnim strankam.

Ministrski predsednik je dvignil včeraj proti zastopstvu češkega naroda obtožbo veleizdaje in sporazumljenja z entento. To je storil čisto nedvoumno; enako tudi Markhl, dr. Waldner, Pacher in drugi. Včeraj vložena Markhlova interpelacija mrgoli podobnih obrekovanj. Jaz izjavim tu čisto mirno, da nam ta očitke ne dela nobene skrbi. Nisem sicer poklican, govoriti v imenu češkega naroda, a eno smem reči: Narod, ki je v času Husitov organiziral odpor proti celi Evropi, ki ni izgubil svojega jezika po bitki na Beli Gori, ko je bilo plemstvo iztrebljeno in meščanstvo zatirano, narod, ki je preстал najhujša politična preganjanja, a se zraven še ojačil, je lahko brez skrbi zaradi nezaslužene očitke od strani ministrskega predsednika.

Kar se pa tiče nas Jugoslovani, priča vsa zgodovina našega trpljenja, da smo storili vedno svojo dolžnost nasproti vladarski hiši, tudi v sedanji vojni. Slovenci in hrvaški polki so krvaveli najhujše.

Pa če bi tudi tega ne bilo, imamo še drug razlog, da se nam ni treba skriti radi tega obrekovanja. Mi živimo v Avstro-Ogrski, v državi veleizdajalcev. Ni ga naroda, ki bi ga ne bila vlada svojočasno označala za veleizdajalca. Pričimo pri najmanjšem: pri Italijanih. Ti so vendar veleizdajalci par excellence. O Romunih trdijo na Ogrskem isto. Kaj so ideali Poljakov, slišimo sami; vlada jim ne očita veleizdaje, ker upa, da se bodo v kongresu Poljaki izjavili za Avstrijo. Ukrajinci so nelojalen element. Jugoslovani smo srbofilni in se navdušujemo za kralja Petra.

Kaj pa Madžari in Nemci? Ti so vendar državo ohranjajoči element? Vsa zgodovina Madžarov je nepretrgana veriga uporov proti vladarski hiši. (Burni medklici.) Vezali so se proti njej s Turki. L. 1848. so kratkoma odstavili habsburško dinastijo. Leta 1866. so se bojevali pod italijanskimi zastavami. Čim dalje so od Avstrije, tem ljubše jim je.

Preostajajo še Nemci, ki so izjavili danes po Karlu Hermanu Wolfu, da so državo ohranjajoči element in da so krvaveli za veličino Avstrije. Dosti poslanec je tukaj, ki so slišali, kako pesem je pel Wolf ob času Taaffeja in Badenija. On in njegova kompanija je klicala takrat: »Hoch Hohenzollern!« O raznih Bismarckovih in lipskih slavnostih in kakor so se že zvale, niti ne govorim. (Živahno pritjevanje in medklici.)

Pa kljub temu se gospodom ni nič zgodilo. Izdali so se proti njim razni odloki in svarila, označili so jih za državne nevarne. Danes je bil pa Wolf zaupnik Stigkhov, kot se je sam bahal. On je tolmač nemških čustev. Na Ogrskem je postal sin upornikov minister, stari Andrassy, ki je skoro visel, pa celo skupni minister.

Očitka veleizdaje torej ne smemo vzeti tragično in sploh ne resno. (Tako je!)

Se ena stranka je — dosedaj sem govoril le o narodih — ki je bila državni nevarna kat'eksohen; to so socialni demokratje. V meščanskih in oficijoznih listih Taaffejeve dobe beremo, da so socialni demokratje anarhisti, sovražniki domovine, prekucniki itd. Sedaj so pa že »ministrael«. Pouden je bil nemški socialni demokratom že portefeuille, ki so ga za enkrat sicer odklonili, a ne vemo kaj se pride. Se več! Dobili so pohvalo od ekselence grofa Togenburga, ki je izjavil pred kratkim povodom štrajka, da se ne more govoriti o kapitulaciji, če stopi v zvezo z možmi, ki se trudijo, spraviti gibanje v zakonite meje in pomiriti množice. (Medklici.) In še od druge strani so dobili priznanje. General Arz, šef generalnega štaba, je baje izjavil, da obdružuje organizacijo delavcev, ki zna preprečiti vsak resen nemir. Preje pa je stal vsak pristaja te organizacije na črni listi. (Živahni medklici.)

Sedaj pa vprašam: V čem pa obstoji naša sovražnost nasproti državi? Očitajo nam: 1. Mi hočemo raztrgati Avstrijo, ker hočemo odcepiti od nje cela ozemlja. 2. Slabimo državo z vmešavanjem v mirovna pogajanja in jačimo s tem vojno razpoloženje pri sovražniku.

Kar se tiče prvega očitka, vprašam: Kdo je začel prvi trgati avstrijsko državo? So li to Slovani? — Ne! Leta 1867. so to storili Madžari in cesar, ne da bi bili vprašali avstrijske narode. Madžari so se takrat odtrgali od Avstrije. Na Dunaju so mislili, da bo med Avstrijo in Ogrsko samo črta, a nastal je širok prepad, ki se več od dne do dne. Danes zahtevajo Madžari še odpravo enotne armade. Nam pa pravijo: Nemški službeni jezik, armadni jezik, o teh stvareh se niti govoriti ne sme, ker so potrebne za ohranjenje monarhije. (Medklici.) Na drugi strani pa slišimo, da merodajni krogi niso nenaklonjeni zahtevi po samostojni ogrski armadi. Honved ima že komando v madžarskem jeziku.

Med vojno se je zgodilo še nekaj. Naši vojaki so prisegli na črno — žolto zastavo in obljubili, zastaviti zanjo kot za simbol svojih dolžnosti do cesarja in domovine svoje življenje. Sedaj pa so vrgli to zastavo v muzej in dali so jim belo lisasto zastavo. Da smo mi storili kaj takega, bi se nam očitalo, da smo se dotaknili tega, kar ima biti vojaku najsvetejše. Tu pa niso imeli nikakih pomislekov, vzeti vojaku ta simbol, le da ustrežejo Madžarom.

Če smo zahtevali Slovenci in Italijani v Trentinu avtonomijo, smo bili veleizdajalci. Sedaj je zahteval zastopnik čeških Nemcev delitev kraljevine Češke. Nastane naj nova provinca Nemška Češka. V linskem programu zahtevajo odcepitev Galicije in Dalmacije. Nemčija je pred izbruhom vojne z Italijo ponudila sosednjemu zavezniku Trentino in Furlansko. Vsa ta trgovanja ozemlja pa seveda niso nikaka veleizdaja.

(Predsednik zvoní, da je odmerjen čas pol ure pretekla.)

Sklepam. Videli smo, da odtrganje ozemlja od skupne države ni veleizdaja, če gre za dežele, ki so Nemcem bolj od rok, pač pa takrat, če pride v poštev ozemlje, ki ga nameravajo Nemci — germanizirati. (Burno pritjevanje.) Ker dobro vemo, da naša stremjenja niso naperjena proti državi, ampak le proti Nemcem, bomo tudi pri njih ostali. (Živahno odobravanje in ploskanje. Govorniku čestitajo.)

Za kranjsko učiteljstvo.

Dunaj, 23. januarja.

V današnji seji državnega zbora sta vložila poslance dr. Ravnlhar in prof. Jarc interpelacijo na ministrskega predsednika, finančnega ministra in našega ministra v zadevi enkratnega državnega prispevka kranjskemu ljudsko - šolskemu učiteljstvu.

V seji 13. novembra 1917 je zbornica sklenila, da je vlado pooblastiti, da nakloni 70 milijonov kron deležnim zastopom v svrhu enkratnega nabavnega prispevka učiteljstvu za l. 1917. in to ne glede na službene prejemke in na že prejete draginjske doklade. Na Kranjsko je pripadlo 1.017.000 K. Vlada je morala skrbeti, da je bilo izplačilo dano najkasneje do 15. decembra. Tega prispevka kranjsko učiteljstvo do danes še ni prejelo v celoti. Kriv, da leži na deležnem odboru kranjskem. Deželni odbor se je sprva postavil na stališče, da mu je od te vsote predvsem vrnil polovica za l. 1917. učiteljstvu danih draginjskih doklad. Sprito jasnemu benedilu omenjenega sklepa vlada seveda ne to ni mogla pristati. Deželni odbor je na to ubral drugo pot, kako bi obšel dolžbo državnoborskega sklepa in kako bi učiteljstvo prikrajšal. Sklenil je, da je s l. januarjem 1918. ustaviti draginjske doklade, kakor jih je bilo učiteljstvo deležno od l. julija pa do konca leta 1917. to vse dotlej, dokler se vlada ne odloči prispevati k draginjskim dokladom 50%. Jasnó je, da se hoče deželna blagajna kranjska obogatiti na račun učiteljstva, ki je izmed vseh kronovin na Kranjskem najslabše plačano in sicer posredno z od vlade naklonjenim enkratnim prispevkom. Da je temu tako, razvidno je tudi iz dejstva, da se dovoljeni znesek učiteljstvu ni izplačal, temveč je le-to dobilo samo nezadostno odplačilo. Očitvidno hočejo z obrestmi od zneska 1.017.000 K napraviti še poseben dobiček. To omalovaževanje državnoborskih sklepov s strani množice pri kranjskem dež. odboru je treba pribiti. Interpelanti vprašajo, se li hočejo prisrdeči ministri podučiti o navedenih razmerah, kajda je bil državni prispevek deleži nakazan, hoče li vlada vse potrebno ukreniti, da bi dr. prispevek v celoti nemudoma izplačan, hoče li vlada vplivati, da bo kranjsko učiteljstvo od l. januarja 1918 dalje deležno draginjskih doklad v celoti in imeti kakor daleč.

Žalostni dogodek v Forminu pri Ptuj.

(Interpelacija posl. Brenčiča v imenu Jugoslovanskega kluba v seji dne 23. t. m. do notranjega in aprovizacijskega minist. str.)

Dne 5. januarja 1918. je prišel davčni asistent Wiedewohl iz Ptuja za priselost 3 vojakov in 2 civilistov v dopoldanskih urah v občno Formino, da pregleda rekvirirane sile žita. Ker je omenjeni glasom vseh nam došli poročili v obveščanju s kmetijskim prebivalstvom nastopal pretirano strogo, se je sovražstvo prebivalstva v poglavitem koncentriralo le na njegovo osebo. Takoj, ko je stopil v vas, ga je napadlo več oseb v ženskih oblekah, ter je bilo med temi tudi nekaj preobčutljivih moških in so mu prizadeli take poškodbe, da je čez nekaj ur umrl. Kakor je obžalovali ta dogodek sam ob sebi, kakor je obžalovali tudi osodo preveč vnetega uradnika, je vendar ta dogodek simptomatičen za veličansko razburjenje, ki se je polastilo kmetijskega prebivalstva Spodnje Stajarske valed pretridni in preveč brezobzirnih rekvizicij. Glavna krivda zadane šefa dežele ekscelencije c. kr. namestnika v Gradcu, ki ne pozna usmiljenja s kmetom, ter je za postopanje, ki presega vse meje vseh svojih strogih predpisov odgovoren tako, da je obupano prebivalstvo, ki je bilo v skrbah za svojo lastno obstojnost hotelo potem obžalovanja vrednem koraku samopomoči. Zato vprašamo ekscelencijo ministra za notranje zadeve in g. ministra za ljudsko prehrano:

1. Ali sta pripravljena ukazati, da bodo rekvizicijske komisije na Stajarskem nastopale napram prebivalstvu prijazno in obzirno, da se bodo izogibale vsake nepotrebnosti ter nupoštevale dejanske potrebe ljudstva.

2. Ali bosta dala njegovi ekscelenci c. kr. namestniku na Stajarskem navodila, da se morajo opetovane nepotrebnosti in ljudstvo samo razburjajoče rekvizicije ustaviti in da se morajo prebivalstvu pustiti one zaloge, do katerih imajo v okviru zakonitih predpisov pravico.

Dogodki na bojiščih.

NAŠE URADNO POROČILO.

Dunaj, 24. januarja. (Kor. urad.) Položaj je nespremenjen. — Seš generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berolin, 24. januarja. (Kor. urad.) Zapadno bojišče. Nobenih posebnih dogodkov. Živahno izvidno delovanje naše pehote je prineslo na mnogih točkah fronte vjete. Ob železnici Boesinghe-Staden smo vplnili šest strojnih pušk.

Vzhodno bojišče. Ničesar novega. Makedonska fronta. Na posameznih odsekih artiljerijsko delovanje. Jugo-zapadno od Dojarskega jezera se je ponesečil neki angleški sunek. Italijansko bojišče. Položaj je nespremenjen. — von Ludendorff.

Italijansko bojišče. Iz vojno-poročevalskega stana 24. januarja: Ob trajno slahem vremenu je bilo tudi večerj ognjeno delovanje na prostem pri Arseriu, na asijski visoki planoti, kakor tudi vzhodno Brente živahnije, ob Plavi samo mo, ttni ognji.

Italijanske ofirske izgube. Kako velike so v italijanski armadi ofirske izgube, se razvidi iz dejstva, da po poročilih tekmočev je naznanjenih za mrtve nad 300 višjih ofirjev, 3 generali in 31 štabnih ofirjev.

Ruski ustavodajni zbor.

Stockholm, 24. januarja. (Kor. ur.) Glasom poročila iz Haparande so sklenili socialni revolucionarji, da ne priznajo razpusta ustavodajnega zbora, marveč da bodo imeli 23. t. m. novo sejo.

Položaj v Rusiji.

Lugano, 24. januarja. Corriere della sera poroča, da je položaj v Petrogradu ja, ko napet. Fanatizem maksimalističnih mas narašča in ogrožena so tudi ententa poslaništva. Lakota slabša položaj. Krušna racija je padla na 100 gramov. — Čete bolševikov so zasedle jame v donski kotlini in zaplenile žitne zaloge. V Petrogradu je bil aretirani štab nekoga bataljona mrtviha, ker je bil na razpolago soc. revolucionarjem konstitucije. Nato je bila aretirana vsa organizacija.

Berolin, 23. januarja. Preko Rotterdamu poročajo, da so petrogradski Ukrajinci dobili vest, da so bolševiki po ljutem boju zavzeli Jekaterinoslav.

Pomorska trgovina med Nemčijo in Rusijo. Zeneva, 23. januarja. Glasom petrogradskih poročil so se nemške in ruske trgovske oblasti zedinile, da v polnem obsegu zopet prične s pomorsko trgovino v Vzhodnem morju.

Odredbe proti Romunom.

Petrograd, 24. januarja. Na predlog Tročkega je svet ljudskih komisarjev sklenil aretacijo vseh romunskih podanikov v Petrogradu in provincah, kakor poroča Agencija dei Balcani iz Petrograda. Odreje-na je tudi saplenci pri moskovski banki položena dela romunskega kronskega zaklada. V Kiskinevu so zaplenjeni tja prineseni kronski biseri. Romunska kraljica je zbežala iz Kiskineva.

Revolucionarne demonstracije na južnem Francoskem.

Berolin, 24. januarja. Z Berna poročajo, da so 16. t. m. v Lyonu in Saint Etienne stočasno nastale revolucionarne demonstracije. Pred magistratom v Lyonu je prišlo do krvavih spopadov. Prebivalstvo je oplenilo prodajalne. V petek so bili hudi barikadni boji.

Jeruzalemski kralj.

London, 23. januarja. Londonsko časopisje podpira predlog francoskega politika Cachina, da naj se izkličje belgijski kralj Albert za kralja Jeruzalemskega. Cachin pravi, utemeljuje svoj predlog, da je kralj Albert prvotni potomec Gottfrieda Bonifaciuskega, drugega Jeruzalemskega cesarja.

Alara Caillaux.

Paris, 23. januarja. Caillaux je bil dne 22. januarja dopolnje zastavljen od preiskovalnega sodnika Bouhardona glede florentinskih dokumentov, glede argentinskega potovanja leta 1915. In brzojav grofa Luksemburga. Isti dan so se zaslile še nekatere priče. Zatrjuje se, da je Caillaux nameraval, če se mu posreči njegov državni vobrat, imenovati generala Dalsteinja za vojaškega gubernatorja v Parizu. »Matin« in »Le Journal« poročata, da je imel Caillaux namen, imenovati generala Sarrailla za vrhovnega poveljnika, ki bi bil vodil le čisto vojaške zadeve. Vse administrativne zadeve glavnega stana naj bi prišle pod kontrolo ljudskih komisarjev. Paris naj bi bili štiti posebni polki, med njimi 6 južnofrancoskih in 2 korziška polka. Na čelo pariške prefektore in pariških upravnih in varstvenih oblasti naj bi stopili generali. Takoj naj bi se bilo ustanovilo tudi državno sodišče, pred katero bi bil postavljen več uradnikov ter direktne povzročitelje vojne. Mir naj bi se bil sklenil samo, če bi temu pritril narodni referendum. V mirovno pogodbo naj bi se bila brezpogojno sprejela klavzula o uvedbi obligatornih sodišč. Po sklepu miru naj bi se bil vršil nov referendum, ki naj bi odločal o vseh bodočih političnih pogodbah. Za notranjega ministra je bil določen Dupuy, kot člani kabineta pa Messiny, Noulens, Renault, Violette, Cachin in Thomas. Za veleposlanika mesta so bili določeni Briand, Leygues in Viviani. Predsednik republike naj bi bil izvoljen za dobo štirih let. Nameravana je bila tudi cela vrsta socialnih reform, predvsem reforma tiskovnega zakona po angleškem vzorcu. Novi zakon naj bi bil vpeljal stroge kazni za obrekovanja. Končno je bila nameravana tudi pravičnejša razdelitev davkov.

Bitka med Rusi in Rumuni.

Sofija, 23. januarja. (Koresp. urad.) »Agence Telegrafique Bulgare« je dobila iz Babadaga, mesta v severni Dobruži to - le brzojavko z dne 23. januarja: Rusko - romunski odnosi so skrajno napeti. Po kratkih bojih med manjšimi ruskimi in romunskimi enotami so se pričeli boji tudi med velikimi oddelki. V tej uri je svet priča nove vojne med zavezniki. Ker so poskusili Rumuni polastiti se orožja, municije in mogočnega parka čet 4. sibirskega zbora, obstoječega iz 9. in 10. ruske divizije, se vrši že tri dni južno - zapadno od Galaca med rekama Seret in Prut z največjo ljutostjo bitka. Obe stranki se bojujeta s topovi in monitorji. Romunske čete dobivajo velika ojačenja. Da ne padejo v roke Rumunov, so vojniki neke ruske brigade iskali zavetja tostran demarkacijske črte, določene v pogodbi o premirju ter so izročili svoje orodje, topove, strojne puške in ruske, svoj tren in živila. Ostanek ruskega zbora nadaljuje bitko, ker pričakuje ojačenja.

Politične vesti.

— Izjava. Gospod Anton Kristan piše v »Napreju«: »Da bi pa jaz županu rekel, da je za zastopnik c. kr. deželne vlade zgražal nad mestno aprovizacijo, to ni res.« Priznavam, da mi gospod Kristan pri razgovoru kaj takega v resnici ni trdil; izrazil pa se je, da je imel v imenu svoje stranke dne 21. t. m. konferenco pri deželni vladi in da se je pri tej konferenci zastopnik vlade zgražal nad visoko ceno olja, ki se sedaj pri aprovizaciji prodaja. Kaj drugega v mestni seji tudi jaz trdim nisem. V daljši polemiki z g. Antonom Kristanom se ne spuščam. Dr. I. T.

— Demonstracije proti Slovincem v Mariboru. Zadnji čas so se v Mariboru vršile pod patronanco mariborske policije in oblasti neprestano demonstracije proti Slovincem. Mariborska publika družal se je razveseljevala ob pobjavi šip in huromskem vpiju. Prav pogostokrat so obiskali zlasti hišo poslance Dr. Verstovška. Tako se je zbralo v ponedeljek zopet kakih 150 ljudi, ki so hodili po mestu, izvijajoč in hajlajoč. Prišli so pred hišo poslance Dr. Verstovška. Kakor je njih navada, so tudi tu takoj zopet pričeli metati kamene. Dr. Verstovšek pa se je prikazal pri oknu, ko so mu razbili prvo šipo, ter zagrozil množici, da bo streljal z revolverjem, če vrže kdo le še en kamen. Dr. Verstovšek se tudi ni ustrašil, ker pozna junaštvo te mariborske policije, ki druhali ter je stopil sam na cesto pred zbrano množico, da vsaj nekaj najhujših kričavec prime za ušesa. Kakor bi trenil, je bila cesta prazna in junaki napadali so pokazali pete. Poslanec Dr. Verstovšek je zahteval od vlade zaščite za slovensko prebivalstvo. Za svojo osebo je pa izjavil, da si bo vedel že sam pomagati, če drugače ne, z revolverjem.

— Tajna orožniška poročila o vojaških podporah. Z Dunaja nam poročajo 2. t. m.: Poslanec dr. Ravnhir je danes interpeliral domobranskega ministra glede ukaza, glasom katerega so orožniška poročila okrajnim komisijam za preživljanje, tajna in niso na vpogled strankam.

— Volitev načelnika poljskega kluba. Poljski klub se je dne 24. t. m. stal, da si izvoli načelnika. Z ozirom na dejstvo, da več članov ni bilo navzočih, ker so morali biti prisotni pri posveto-vanju odsekov, so Vsepoljaki in Dlugozseva skupina dosegli, da se je volitev odložila do 29. januarja.

— Poljaki in mirovna pogajanja. Pienarna seja poljskega kluba dne 23. t. m. se je baviła z vprašanjem udeležbe poljske delegacije pri mirovnih pogajanjih. V principu so bili edini, da naj se poljska delegacija udeležijo mirovnih

pogajanj. Posamezne frakcije so stavile tozadevne razne predloge. Sklenjeno je bilo, ustanoviti odsek, ki naj izdela skupne predloge in da naj pošlje v ta odsek vsaka frakcija po dva člana.

Mariborsko pismo.

(Od našega poročevalca.)

V Mariboru, 23. januarja.

Markhl in Orniš denuncirata. To dni je imel celjski nemški poslanec dež. sod. nadzvetnik Markhl v državnem zborni zopet svoj veliki dan. Kot pred vojno, tako se ta nemški gospod tudi sedaj vedno samo takrat oglaš, kadar ima na grozodenega novega materiala, ki naj nas - Slovence denuncira. To pot je gospod Markhl vzel za podlago svojih denuncij izjavljanja »Marburger Zeitung« o ko, jih smo že poročali: sučejo se okoli jugo-slovenske deklaracije in zbiranja podpisov zanj. Gospod je denunciral slovenske državne uslužbence in - slovenske otroke. Poslanec Markhl je kot visok uradnik avstrijske justice prav za prav, če bi bil do sleden, mož, ki bi sam moral stati daleč v stran tisti nemško-nacionalni politiki svojih volitev, ki vedno očito agitira za Pruse in prusko dinastijo in ki vedno tudi berači in prosjači - po rajhu nemških mark za vzdrževanje »nemstva na avstrijskem ju-gu.« Tisti poslanec Markhl, ki denuncira slovenske državne uslužbence, stoji kot visok avstrijski sodnik sredi »dranga nach Süden« in »dranga nach Osten«. O obeh teh »drangih« pa ve vsak nemški otrok kot vsak slovenski, da nima drugega pomena, kot splezati preko »strohnele Avstrije« v Sredozemsko morje in v Indijski ocean. VI-dimo torej, da gre tu za odkriti proti-avstrijski boj, katerega duha se vcepi vsakemu nemškemu dojenčku in ki pripravja potem nemško mladino do tega, da se že davno ne bo čuti Avstrije, marveč tako nekako prusovske podanike. In kar klje v sreči mladine, to postane v prsih mož po-tem samoočebni uमेven faktum. Naša de-klaracija se torej bistveno in po vsem ob-segu razlikuje od nemškega »dranga«. In če pri nas podpisuje 10letni otrok deklaracijo, gotovo ve, da gre tu za nekaj, kar noče škoditi državi, ker se nismo tako daleč propadli, da bi trgali iz sre naše mladine ljubezen in vero do našega vladarja, kot to delajo semajdeniki g. posl. Markhla. Kakor ta, tako sedaj denuncira tudi ptujski nem-ski poglavar očka Orniš. Tudi on je hud na deklaracijo, češ, radi nje noče več slo-venski kmet prodajati Nemcem živil! Kmet ne prodaja, deloma, ker še sam nima več dovolj, deloma, ker mu nemčurska gospoda po naših mestih združuje vse tisto kar mu gre in mu vse to le dā, če preplača z neme-ni. In če bi hotel danes kaj zasebene ma-nufakture, jo seveda dobi - za nevarno, vse skrajne meje oduševstva presegačoo, cene in, če prinese še kaj svojega doma-čega pridejka; potem mu se niti nakakšne treba ni. »Schropps die Trottel«, to je pa-rola nasproti slovenskemu kmetu. In še to pomislimo: ptujski župan Orniš se baha, da je protideklaracijsko izjavo podpisalo 45 občin in občinskih predstojnikov. Pomisli-te: 45 občin, ki so proti deklaraciji in - za ptujsko nemško politiko. Clovek, ki ima samo betvico razuma, mora spoznati, kako debela laž je ali trditve o protideklaracijski izjavi, ali pa ona, da prebivalci onih občin ne marajo deklaracijskih zahtev, kajti ne-mogoče je, da bi bilo ptujsko nemštvo v takih stiskah radi živil, če bi stalo na nje-govi strani kar - 45 občin. Ptujski župan je zelo neroden politik, da samega sebe ta-ko neumisljeno po zobeh bije, samo za to, da bi preprečil nadaljne izjave oziroma do-segel preprosto izjav za deklaracijo. Nerod-nost Orniševa je tem večja, ker je v oni zadevi kar dvoje nasprotstvo: proti dekla-raciji - proti Nemcem ... Tem razveljavl-jevje je videti, da se naših ljudi nobeden ne boji ščuvanja. V Ptujju je stvar zaklju-čena in v Celju tudi. Pri nas pa se še vedno nadaljuje in število podpisov narašča v ti, soče od dneva do dneva, obema velikima nemškima patrijotoma vkljub.

Kdo vse pobija Slovence? Poročali smo o demonstracijah nemških dijakov. K temu še zvrmo, da so ti fantali ni v spremstvu par c. kr. enoletnih prosti-vojevcev še par večerov popreje, tudi na ulici ogrožali slovensko govorečo pesante. Na večer dne 22. t. m. sta dva taka mleče-soba enoletnika prav nesramno insultrala dvoje slovenskih deklet pred glavnim kolo-dvorom. Kdor ve za imena katerega teh enoletnikov, naj nam to javi na naslov »Mariborsko pismo. Maribor. Narodni doma, da izročimo stvar primernim rokam.

Vesti iz primorskih dežel.

Štrajk celivnega delavstva v Pulju. V Pulju štrajka celivno delavstvo od torka dalje. V sredo je bila velika manifestacija delavstva za skorajšnji mir Incidenta ni bilo nobenega. Popoldne je bil velik shod delavstva na trgu pri mestni trdnici, kate-rega se je udeležilo več tisoč oseb. Delav-stvo je izreklo željo, naj pridete v Puljo po-slance Dr. Laginja in Pittnerja. O raz-trajevski komisari razglasila 24. januarja: Shod-i in zbiranja so prepevavali. Prekršitelji bodo aretirani na temelju prekega sode.

Nesreča na železnici. Dne 13. t. m. se je prigodila stranska nesreča med postajama Sv. Lucija in Podmelec. Kruta usoda je sa-htevala svoje žrtve. Med temi je bila tudi hčerka družine Guncarjeve, Betica, rojena leta 1900. na Koroskem. Pridna je bila in marljiva, polna rožne mladosti in cvetočega življenja. Dne 12. t. m. je šla od doma po živila. Zvečer, ko se je vračala, je trčil vlak v drugega s tako silo, da ni ostalo drugega nego par poškodovanih vagonov. Po dolgem iskanju je našel oče svojega ne-srečnega otroka. Ko bi ne bil pozna njene obleke, bi ne bil vedel, da je to njegova Betica: telo vse pretimjeno, obraz čisto popačen, eno oko je bilo izteklo, zobje so se jej odbili. Deklico so pokopali v Podmeleu, na kateri kraj je bila soto nave-zana, kajti njena otroška doba jej je po-tekla v tem prijetnem kraju. Ko je odšla od tam, jej je srce zahrepenelo pogostoma po ljubem Podmeleu. Sedaj poživja v njem. Oče, mati in ostali očetovski jej kličejo: Draga Betica, spavaj sladko v Podmeleu, nam ostanete neposabna. — Pri tej želeni, šli nesreči se je rotil samo 19letni brat pokojne Hinko Guncar, ki se je nahajal sedaj v bolnišnici v Beljaku s zlomljenim nogo pa je upanje, da bo kmalu okrevat.

Trije potni listi. Pri Posredovalski za-goriške begunce se nahajajo sledeči potni listi: Jozefa Kamenšek, perica; Marija Ta-baj, Selencarjeva vdova; Nedeljina Ma-re-ša, šivilja.

Dnevne vesti.

— Vojno odlikovanje. Kontrolor v tu-kajnijski tovarni Ivan Tomc je od-likovan s sletim zaslužnim križem s krono na traku hrabrostno svetinje v priznanje odličnega posebnega slušbovanja.

— Visokotolski dopusti za vojaške osebe. Visokotolci, oziroma absolvirani srednješolci, morejo dobiti za šolsko leto 1917/18 v svrhu izpitov dopuste do štirih tednov ali za inškrbico in absolviranje enega študijskega semestra dopuste do 12 tednov (dnevi potovanja se ne vračunajo), ako se izkažejo za najmanj dveletnim vojaš-kim službovanjem tekom vojne, med temi najmanj 6 mesecev na bojnem polju. Mani-ša doba se upošteva samo v slučaju, ako je bil prosilec ranjen ali bolan. Nadalje je odredila ova uprava, naj škadecne obla-sti s svoje strani dajo takim dijakom mož-nost, da dovoljeni čas porabijo povsem za intenzivno in uspešno študiranje. Za tekoče šolsko leto se bodo dajali dopusti v dveh terminih, ki prično 1. februarja, oziroma 28. aprila.

— Premestitev kadra našega gorskega pešpolka. Z Dunaja nam poročajo: Poslanec dr. Ravnhir je posredoval pri domo-branskem ministru zastran premestitve ka-dra gorskega strelskega polka št. 2 iz Ad-monta v Ljubljano. Dobil je zagotovilo, da se to zgodi še tekom meseca februarja, ka-kor hitro bodo to pripustile dosedanje transportne težave.

— Med izmenjanimi vjetniki v Lito-melich se nahajata tudi Ivan Eržen in strel. p. 27. in Karel Prezelj pp. 37.

— Odobrova seja »Slovenske Matice« dne 16. t. m. Gospod prvi podpredsednik se spominja smrti odbornikov Maslija in Trstenjaka in poslanca dr. Janeza Ev. Kreka, ki mu pripada poleg drugih zaslug deloma tudi ta, da je Matica spet oživela. Poroča o marljivem pristopanju udov, o vojnem posojilu, ki ga je najela tekom raz-pusta časovna uprava in ki je sedaj vse prodano, in o posojilu pri Kranjski hranil-nici v znesku 40.000 K, ki ga je enako na-šla časovna uprava in ki ga je Matica od-povedala. — Odbor sklene, da se naloži Ma-tičen imetek po možnosti tako, kakor je bil naložen prej. — Tajnik poroča, da hrani plošče zemljevida slovenskega ozemlja vo-jaske geografski zavod na Dunaju, za kar mu plača Matica letno odškodnino. Pred koncem vojne zavod zemljevidnega dela ne bo nadaljeval. Matica je izrazila sožalje Kral. češki spoletnosti nauk ob smrti pred-sednika dr. Jos. Kralja. Spominjala se je slavnostne seje Zgodovinskega društva v Mariboru v čast stoletnice D. Trstenjaka, častitela k 50letnici umetniške delovanja hrvaške tragedije Marije Ružičke Strojčeve in v pozdrav otvoritve medicinske fakultete na Zagrebškem vse-liščilu. — Vseh dohodkov je od časa zo-petnega delovanja do konca leta 1917 36.502 K 84 v, pravih stroškov 3278 K 69 v. Daril je prejela Matica 6265 K, ustanovitve 6040 K. Število članov se je približalo vsoti 4000. — Knjižni odsek se je predelil v dva pododseka in sicer v leposlovnega, katere-mu načeluje g. odbornik O. Zupančič, in v poljudnega zbornenega, ki razpada splošno v dve sekciji in sicer v zgodovinsko filozofsko s načelnikom g. drjem Šlebin-gerjem in prirodoslovno z g. dr. Gros-ljem na čelu. Odbor se je strinjal z nazo-rnim književnega odseka, da se omeji Ma-tica v hodoče glede znanstva le na poljud-no znanstvo. Za prihodnje izdanje so se omenjale knjige: Knesova knjižnica s dianki o pokojnem Levcu, pisatelju Maslu, Perušku in Trstenjaku, in enim ali dvema belestručnim prispevkom. Zabravna knjižnica s pripovedno vsebino in 1 zvezek Prevodov. Za urednika Knesovi knjižnici je določil odbor g. dr. Šlebingerja. — Pri razgovoru o izpremembi pravil, ki jo je sprejel krog pisateljev iz vrst S. L. S. in ki se tiče v prvi vrsti izpremembe voline, ga reda za odbor, je sklenil odbor po daljši razpravi, da je prepuštili rešitev te stvari novemu odboru, ki bo izvoljen na izrednem obnem zbora, sklicanem prav v to svrbo. Razen napominjane izpremembe pravil, je postavil na dnevni red tega izrednega obnema zbora tudi predlog o zvišanju članarine, oziroma ustanovitve.

— Občni zbor pevskega zbora »Glas-bene Matice«. Dne 9. t. m. vršil se je v pev-ski dvorani »Glasbene Matice« občni zbor pevskega zbora ob dobri udeležbi in na-važnosti predsednika »Glasbene Matice«, g. ravnatelja Mantuanija in ravnatelja g. Mateja Hubada. Predsednik pevskega zbor-a g. Rape je nagovoril navzoče pevce in pevke in jih podrl k vstopanju za procvit slov. pesmi kot naše kulturne nosil- teljice, ki je v vojnem času kljub oviram in teškočam sijajno vršila svojo idealno nalo-go. Častnim članom pevskega zbora so iz-voli v znak zahvale za 25letno neutrudljivo delovanje g. Ivana Završana in g. Avgusta Štamcarja. Po odobrenem poročilu tajnika in blagajnika se je vršila volitev odbora sledeče: Predsednik g. Rape, podpredsed-nik dr. Pavel Grošelj, tajnik Alojzij Potival-nik, namestnik Ivo Peruzzi, blagajnik Alojzij Račič, namestnik Rudolf Medič, preglednika računov: Emanuel Ružička, Karl Laasbacher. Odborniki: Ljubo Drmelj, Jakob Lumber, Ernest Banovec, Ivan pl. Kappus. — Ženski odbor: Predsednica ga. Jerica Hubadova, ga. Danijela Pavčič, taj-nica gđ. Jelica Sadarjeva, gđ. Malčeva; odbornice: Milica Sadar, Anica Šušteršič, Pavla Dietz, Iva Jurca, Mila Počivalnik, Dora Keil.

— Izprememba varstvenega reda za najemnike. Glede na varstveno naredbo za najemnike z dne 26. januarja 1917 je izdalo ministrstvo sedaj novo naredbo, veljavno za vse kraje. Doslej je veljalo varstvo sa-mo za majhna in srednja stanovanja. Ta omejitve je odgovarjala razmeram pri raz-glasitvi naredbe. Od takrat dalje pa je zla-sti na Dunaju nastopilo pomanjkanje tudi velikih stanovanj in cene so se tako zvišale, da se morajo varstvene naredbe razšir-it tudi na velika stanovanja. Glede podna-jemnikov daje nova naredba točna pojasni-la za odpoved v slučaju, ako najemnik sam uporablja dele podnajemnikovih prostorov. Kupčija s praznimi stanovanji ima prepre-čiti določbo, da se sme zahtevati za najem-niški predmet, ki se odda brez opravnih predmetov, samo taka najemnika, ki ne pre-sega najemnine, katero plačuje glavni na-jemnik. V stari naredbi navedena dejstva, katere veljajo kot važni odpovedni vzroki, so sprejeta tudi v novo naredbo. Zvišano varstvo proti povišanju najemnine, katero je obsegalo doslej svoje mobiliziranih, se raztegne sedaj tudi na osebe, ki so deležne državne oskrbe. Naredba je stopila 22. ja-nuarja v veljavo.

— Odprava temeljnih taks pri zava-ževanju brzojavnih pristojbin. Od 1. februa-

arja 1918 pričnili se ne bodo temeljne tak-se za brzojavke nič več saračunalno. Od te-ga časa naprej se svrščajo v vrh smerah, v katerih je bilo predpisano v smislu brzo-javnega tarifa vplačevanje temeljnih taks, dosedanje pristojbine na besede na 4 v. — V prihodnje bo značala n. pr. besedna pri-stojbina na Nizozemsko 30 v (doslej 16 v); pristojbina za brzojavko 8 besedi v tej smeri bo torej 1 K 60 v (doslej 60 v + 4 x 16 + 1 K 88 v); za brzojavko 12 be-sedi 2 K 40 v (doslej 60 + 12 x 16 = 3 K 52 v). Zvišane besedne pristojbine se bodo pobirale samo ob sebi umevno samo v to, liko v kolikor je promet v posamezne de-žele v smislu tozadevno veljavnih predpi-sov sploh pripuščen. Prometne omejitve, ki obstoje sedaj, ostanejo vzile tej strogo tarifno - tehnični odredbi, nespremenjene.

— Otvoritev pošte v Uščaj. V avstro-ogrskega upravnem ozemlju Srbije je bil otvorjen dne 26. decembra 1917 za zasebni poštni promet c. in kr. etapno - poštni urad Ušče (okrožje Čačak). Na ta urad je dovo-ljeno pošiljati: pošne dopisnice, pisma, ti-skovine (časopise), blagovne vzorce in za-vitke brez označbe vrednosti do 5 kg. Od tega urada pa: pošne dopisnice, odprta pi-sma, tiskovine (časopise) in blagovne vzor-ce. Novi etapno - poštni urad posluje za-gori omenjene pošiljke kot voljno-poštni urad za vse pridružene čete, poevilstva, oblasti in zavode.

— Umri je večerj dopolne po dolgi mučni boleznj trgovec z moko in hliapi po-sesnik Pavel Velkavrh, stanujoč na Rimski cesti št. 3. N. v m. p. — Umri je dne 23. t. m. učenec 3. razreda ljudske šole Miroslav Potokar, sinček c. kr. višjega poštnega oficirja v Ljubljani.

— Tatvine in zlikovstva. Vse in po-vsod krajevo brezvestni ljudje, kar je dobe. Sedaj so se lotili pred vrati stanovanj in pisarn tudi rogornic in slani, pa je dobrih, slabe puste v miru. In to se je pojavilo že na večih krajih. S temi tatvinami so pa v zvezi tudi zlikovstva. Ko izgine izpred vrat rogornica, izgine hkrati z vrat tudi napis: »Osnajte čevlje«. Bode pač treba paziti tudi na te zlikovce, se bode že kje nudila prilika, da se kakega zaloti.

Čitalnica v Gradcu nadaljuje v nede-ljo 27. t. m. ob 11. uri dopolne svoj občni zbor radi izvolitve novega odbora - člani se vabijo k množičnemu obisku.

Rusovo dete. Hči posestnika Diebra v Hertenfeldu na Stajarskem je imela raz-j, mirje s nekim ruskim vjetnikom. Ko je povila dete, so se jej v vasi baje rogali, da bo zredila Ruso. Zato je dete umorila. Tako je trdila pred porotniki v Gradcu in ti so jo z 11 glasovi proti 1 opustili obtožbe de-tomora. Občinstvo je z očito nevoljo spre-jelo razsodbo.

Izgubila se je od Kranjčeve hiše (dvo-rišča) št. 15 do Mahrove hiše (veže) in na-pred do Mestnega trga usnjata, temno, zelena ročna torbica s sledečo vsebino: ru-mena C izkaznica št. 1038, nekaj krona, ključ in žepni robec, naznanek s mono-gramom A. Z. Pošteni najditelj naj blago-volji oddati (proti primerni nagradi) Mest-ni trg št. 18. III. nadstropje. — Ans-2mave.

Aprovizacija.

† Sveže meso na rumene izkaznice B št. 1001 do konca. Stranke z rumeni izkaznicami B št. 1001 do konca prejmejo goveje meso v soboto, dne 26. januarja popoldne v cerkvi Sv. Jožefa po naslednjem redu: Od ½. do 2. št. 1001-1200, od 2. do ¾. št. 1201-1400, od ¾. do 3. št. 1401-1600, od 3. do ¼. popoldne štev. 1601 do konca. — Ena oseba dobi ¼ kg, 2 osebi ½ kg, 3 in 4 osebe ¾ kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 ¼ kg, več oseb 1 ½ kg. — Kilogram stane 2 K.

† Sveže meso na rdeče izkaznice brez A št. 1 do 500. Stranke z rdečimi izkaznicami brez A št. 1 do 500 prejmejo goveje meso v soboto, dne 26. janu- arja popoldne v cerkvi Sv. Jožefa. Do-ločen je ta - le red: Od ¼. do 4. št. 1-200, od 4. do ½. št. 201-400, od ½. do 5. popoldne št. 401-500. — Ena oseba dobi ¼ kg, 2 osebi ½ kg, 3 in 4 osebe ¾ kg, 5 in 6 oseb 1 k, 7 in 8 oseb 1 ¼ kg, več oseb 1 ½ kg. — Kilogram stane 2 K.

† Pekli, ki pečejo kruh za mestno aprovizacijo, se vabijo, da se zglaš- zanesljivo jutri, v soboto, dne 26. janu- arja ob 11. dopolne v mestni posveto-valnici.

† Popolnoma pravilno. Včeraj je tukajšnja sladkorna centrala pozvala trgovce, da se zglaš- zaradi nakazila sladkorja, katerega, kakor je upati, tudi takoj dobe. Ko bodo tedaj trgovci slad- kor že imeli v zalogi, dobi občinstvo po karte (menda drugi teden). To je edina prava odredba. Najprvo blago, potem karte! Ko bi bilo pri vseh potreb- ščinah tako, pa bi trgovci ne imeli toli-ko nepotrebnega izgovarjanja, stranke pa ne potov.

Razne stvari.

* Zapiamba Berchtoldovega denarja v Newyorku. »Matine« poroča, da so v New-yorku zaplenili vlogo grofa Berchtolda v znesku 900.000 K.

* Angliški trgovci zapuščajo Petro-grad. V Petrogradu je bilo lepo število an-gleških trgovcev in tudi francoskih, ki so delali tam izborne kupčije. Sedanje razmere pa jim tako malo ugaajo, da dan na dan zapuščajo Petrograd.

* Galebi rešili ladjo. V Canal la Man- cheu je pilot na neki angleški ladji videl pet galebov sedeti na morju na nekem predmetu. Bili so na pomorski mini. Kape- tan je takoj ukazal streljati in mina je eks-plodirala. Ako bi ne bilo galebov, bi nikdo ne bil zapazil mine, marveč ladja bi bila trčila na njo.

* Na dunajski univerzi 8 odstotkov ariljkih in 92 odstotkov semitskih sluša-

**Isklo je v založbi "Umetniške propagande" v Ljubljani serija razglednik
Miroslava Dolžarja. Cena 1-20 K.**